

Sondevoeding geven aan uw kind

Instructie voor ouders/verzorgers van kinderen van 1 – 16 jaar

Inleiding

Uw kind heeft een sonde en krijgt sondevoeding. U wilt leren hoe u sondevoeding aan uw kind moet geven, zodat u dit thuis zelfstandig kunt doen. Deze brochure helpt u daarbij.

U leest hierin wat sondevoeding is en we beschrijven alle stappen voor het geven van sondevoeding. Ook vertellen we u welke problemen soms voorkomen en hoe u ze op kunt lossen.

Met vragen kunt u altijd terecht bij de verpleegkundige of de kinderarts van ons ziekenhuis; zij helpen u graag.

Het uitvoeren van een handeling met risico's

Sondevoeding geven, is een handeling waaraan risico's verbonden zijn. Een leek mag zo'n handeling niet zomaar uitvoeren, dat is voorbehouden aan artsen en verpleegkundigen.

U mag de handeling alleen uitvoeren wanneer de kinderarts hiervoor de opdracht heeft gegeven.

De verpleegkundige leert u precies hoe u sondevoeding geeft. Terwijl u dit leert, blijft de arts er verantwoordelijk voor dat alles goed gaat. U krijgt de gelegenheid om alle nodige kennis en vaardigheden aan te leren. U leert de handelingen precies volgens instructie uit te voeren. Dit wordt op de checklist bijgehouden. U oefent net zo lang tot de kinderarts én uzelf er alle vertrouwen in hebben dat u het kunt.

Is de checklist helemaal afgewerkt? Dan bent u als ouder/verzorgers in staat om zelfstandig sondevoeding te geven bij uw kind. Als u de checklist ondertekent, bent u verantwoordelijk voor het thuis goed

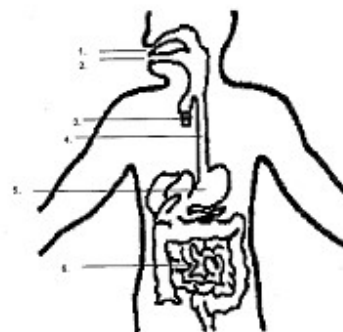
uitvoeren van deze handeling. Natuurlijk neemt u deze verantwoording alleen op u, als u dat ook echt wilt.

Dat u de verantwoordelijkheid draagt, betekent zeker niet dat u alles alleen moet doen. Uw huisarts en de verpleegkundige van de Thuiszorg zullen u graag bijstaan. Is er een probleem, dan kunt u bellen naar de thuiszorgverpleegkundige. Uw kind wordt vanuit het ziekenhuis aangemeld bij de Kinderthuiszorg.

Wat is sondevoeding?

Voedingssonde

Een voedingssonde is een buigzaam slangetje, dat via de neus en de keelholte wordt ingebracht en uitkomt in de maag. Aan het uiteinde zitten meerdere gaatjes waardoor de voeding in de maag stroomt. Na het inbrengen kan de sonde zes tot acht weken in de neus blijven zitten.

1. neus
2. mond
3. luchtpijp
4. slokdarm
5. maag
6. darmen

Sondevoeding

Sondevoeding is dunne vloeibare voeding die via een sonde in de maag komt. Deze voeding bevat alle noodzakelijke voedingsstoffen die uw kind nodig heeft zoals vocht, eiwitten, vetten, koolhydraten, vitamines en mineralen. Er zijn veel verschillende soorten sondevoeding. De kinderarts en de diëtiste bepalen welke soort en hoeveel voeding het beste is voor uw kind. Uw hulp is nodig om te kijken welk voedingsschema haalbaar is in uw gezin.

Waarom sondevoeding?

Kinderen krijgen sondevoeding om heel verschillende redenen. Er zijn kinderen die niet zelf kunnen eten. Anderen hebben extra energie of vocht nodig. Soms is er sprake van ondervoeding. Sondevoeding is dan noodzakelijk om de conditie van uw kind op peil te krijgen en te houden.

Sommige kinderen krijgen alleen maar sondevoeding. Voor andere kinderen is het een aanvulling op het normale eten en drinken.

Geven van sondevoeding

Kinderen krijgen de sondevoeding in porties of druppelsgewijs (met behulp van een pomp) toegediend. Oudere kinderen krijgen sondevoeding vaak met een voedingspomp. De arts of verpleegkundige van Zorgnet beslist dit. Beide manieren staan hieronder beschreven.

Handleiding voor toediening in portie

1. Vertel uw kind rustig wat u gaat doen.
2. Leg alle benodigde materialen klaar:
 - sondevoeding op lichaamstemperatuur
 - 1 spuit van 2,5 ml
 - spuit van 10, 20 of 60 ml (grootte is afhankelijk van de dosis)
 - handdoek of slab
 - pH-strips
3. Was uw handen goed met water en zeep, om zo schoon mogelijk te werken.
4. Neem uw kind op schoot als dit kan, of laat uw kind naast u zitten. Lukt dit niet, laat dan uw kind liggen tijdens het geven van de voeding.

5. Leg een handdoek of slab onder het uiteinde van de sonde, dan geeft het niet als u een beetje morst.
6. Controleer de sonde voor elke voeding op zicht of deze nog juist zit. U kunt dit controleren door naar de pleister te kijken en te bepalen of deze nog goed vastzit. Ook kijkt u of de sonde nog op de juiste diepte zit, dit kunt u zien m.b.v. de centimeter verdeling op de sonde. U kunt ook wat maaginhoud optrekken. Wanneer u een melkachtige substantie terug krijgt is dit goed. Wanneer u twijfelt, kunt u een pH meting doen. U trekt daarvoor enkele druppels maaginhoud op en druppelt deze op een pH-strip. Bij een pH-waarde onder de 5,5 kan worden aangenomen dat de sonde goed ligt. Hierna kan gestart worden met toedienen van sondevoeding. Bij een pH hoger dan 5,5 de controle na 30 min opnieuw uitvoeren. Wanneer de pH dan nog boven de 5,5 is geeft u geen voeding en kunt u contact op nemen met de verpleegkundige van de thuiszorg.
7. Voel of de voeding handwarm is.
8. Er zijn twee manieren om sondevoeding te geven: inspuiten of via de hevelwerking:
 1. Inspuiten: Vul de spuit met voeding en sluit deze aan op het uiteinde van de sonde. Spuit de voeding langzaam in en let hierbij op reacties van uw kind.
 2. Hevelwerking: Sluit de spuit aan op de dichtgeknepen sonde en vul deze met voeding. Houd de spuit iets hoger dan het maagje, zodat de voeding op een goede snelheid inloopt. Hoe hoger de spuit, hoe sneller de voeding inloopt. Als u de spuit te laag houdt, loopt de voeding vanuit de maag terug in de spuit.
9. Let op reacties van uw kind zoals:
 - misselijkheid
 - onrust/huilen
 - hoesten
 - blauw wordenStop met het geven van de voeding zodra uw kind één van deze reacties

vertoont. Geef uw kind de tijd om rustig te worden. Controleer dan nog eens de ligging van de sonde. Zit die goed, probeer dan de rest van de voeding te geven. Laat de voeding eventueel iets langzamer inlopen. Lukt het dan weer niet goed, probeer het dan bij de volgende voeding opnieuw. Gaat het dan nog niet goed dan kunt u contact opnemen met de verpleegkundige van de thuiszorg.

10. Hebt u alle voeding gegeven, spuit dan de sonde door met 3 ml lauw water. Hiermee voorkomt u dat de sonde verstopt raakt.
11. Sluit de sonde af met het afsluitdopje.
12. Maak de spullen na afloop goed schoon.

Instructie voor toediening druppelsgewijs, met behulp van een pomp

1. Vertel rustig aan uw kind wat u gaat doen.
2. Leg alle spullen vast klaar:
 1. Pak sondevoeding, let hierbij op de houdbaarheidsdatum. Haal het pak 10 à 15 minuten voor gebruik uit de koelkast zodat het op kamertemperatuur is als u het gaat toedienen.
 2. Toedieningssysteem, wat het pak sondevoeding met de sonde verbindt.
 3. Sondevoedingpomp
 4. Handdoek of slab
 5. Water voor het doorspoelen
 6. 2,5 ml spuitje
 7. pH-strips
3. Was uw handen goed met water en zeep om zo schoon mogelijk te werken.
4. Sluit de regelklem van de sondevoedingset.
5. Schud het pak goed.
6. Plaats de sondevoedingset op het pak.
7. Hang het pak aan de standaard.
8. Houd de druppelkamer op zijn kop en vul deze tot een derde door de regelklem open te draaien. Hang daarna de druppelkamer weer naar beneden.
9. Laat het systeem verder vollopen en sluit daarna de regelklem.
10. Leg de handdoek of slab onder het uiteinde van de sonde tegen morsen.

11. Controleer de sonde voor elke voeding op zicht of deze nog juist zit. U kunt dit controleren door naar de pleister te kijken en te bepalen of deze nog goed vastzit. Ook kijkt u of de sonde nog op de juiste diepte zit, dit kunt u zien m.b.v. de centimeter verdeling op de sonde. U kunt ook wat maaginhoud optrekken. Wanneer u een melkachtige substantie terug krijgt is dit goed. Wanneer u twijfelt, kunt u een pH meting doen. U trekt daarvoor enkele druppels maaginhoud op en druppelt deze op een pH-strip. Bij een pH-waarde onder de 5,5 kan worden aangenomen dat de sonde goed ligt. Hierna kan gestart worden met toedienen van sondevoeding. Bij een pH hoger dan 5,5 de controle na 30 min opnieuw uitvoeren. Wanneer de pH dan nog boven de 5,5 is geeft u geen voeding en kunt u contact op nemen met de verpleegkundige van de thuiszorg.
12. Sluit het sondevoedingssysteem aan op de sonde en zet het systeem in de pomp.
13. Zet de pomp aan en stel de gewenste inloopsnelheid in.
14. Open de regelklem en start de voedingpomp.
15. Als de voeding is ingelopen, zet de pomp dan uit. Haal het toedieningssysteem eraf en spoel de sonde door met 2 ml water.
16. De sonde sluit u af met het afsluitdopje.

De verzorging

Mondverzorging

Kinderen die alleen via de sonde voedsel krijgen, maken niet genoeg speeksel aan. Dat maakt ze vatbaarder voor ontstekingen en infectie, want speeksel gaat ontstekingen en infectie tegen.

Goede verzorging van de mond en het gebit is daarom extra belangrijk. Laat uw kind daarom drie keer per dag de tanden poetsen en ook de mond goed spoelen met water. Laat uw kind zo mogelijk af en toe op suikervrije kauwgom kauwen, dan komt er wat speeksel in de mond.

Smeer de lippen van uw kind goed in met een vette crème, bijvoorbeeld vaseline. Dit

voorkomt dat de huid uitdroogt en gaat barsten.

Een ander aandachtspunt is het onderhouden van de mondfuncties. Kinderen die alleen via de sonde voedsel krijgen, missen de ervaring van bepaalde bewegingen en gevoelens in het gebied van hun mond. Dat kan problemen geven als uw kind weer overgaat op het zelf eten van vaste voeding.

Daarom is het belangrijk dat u die bewegingen en gevoelservaringen zoveel mogelijk stimuleert. Bijvoorbeeld door uw kind aan te moedigen zelf te eten, als dat mag. Met spelletjes kunt u ook veel doen. Speel geluidspelletjes en mondspelletjes, zeker als uw kind een peuter of kleuter is. Doe spelletjes met hand-mondcontact en speelgoed-mondcontact. Laat uw peuter of kleuter spelen met een zachte tandenborstel.

Neusverzorging

De sonde zit aldor tegen de rand van het neusgatje en op de neus geplakt. Daarom is extra neusverzorging nodig.

- Zorg ervoor dat de sonde niet tegen de rand van het neusgatje drukt, dit om wondjes te voorkomen.
- Vervang de pleisters zodra ze vies zijn of loslaten.
- Maak de neus schoon met water en droog goed af.
- De neusgatjes maakt u regelmatig schoon met een gaasje of wattenstokje dat u in kraanwater heeft gedrenkt. Zonodig geeft u neusdruppels van fysiologisch zout.

De voeding

Er zijn verschillende soorten kant-en-klare sondevoeding. De standaardvoeding wordt het meest gebruikt. Kant-en-klare sondevoeding is niet voor alle kinderen geschikt. Afhankelijk van de voedingsbehoefte van uw kind en eventuele complicaties, bepalen de behandelend arts en de diëtiste de optimale voeding voor uw kind.

Klaarmaken en bewaren

Wanneer kant-en-klare voeding niet geschikt is voor uw kind, kunt u zelf de voeding klaarmaken volgens het voorschrift van de diëtiste. Goede hygiëne is daarbij erg belangrijk. Voeding trekt namelijk bacteriën aan waardoor het snel bederft. Was altijd uw handen met water en zeep en gebruik schone spullen.

Keukenspullen die u bij het klaarmaken gebruikt, kunt u afwassen met heet water en afwasmiddel. Maak de spuiten goed schoon, dan kunt u ze meerdere keren gebruiken. Vervang de spuiten elke 24 uur.

U kunt de voeding voor 24 uur vooruit klaarmaken, of per portie vóór de toediening. Als u meerdere porties tegelijk klaarmaakt, moet u ze in de koelkast bewaren. De porties zijn maximaal 24 uur houdbaar. Werk bij het klaarmaken zo schoon mogelijk. Zorg ook dat er geen klontjes in de voeding zitten. Door klontjes kan de sonde namelijk verstopt raken.

Breng iedere portie vlak vóór het gebruik op lichaamstemperatuur, ongeveer 37°C. Controleer dit door een paar druppels op de binnenkant van uw pols te sprenkelen. Als u de druppels amper voelt, is de temperatuur precies goed. De voeding mag zeker niet te warm zijn, want dat kan irritatie of zelfs verbranding van de slokdarm veroorzaken.

Medicijnen geven via de sonde

Sommige medicijnen kunnen via de sonde worden gegeven. Krijgt uw kind medicijnen, overleg dan met de arts of de verpleegkundige hoe u deze het best kunt geven. Vraag ook of dit vóór, tijdens of na de voeding moet.

Instructie voor het geven van medicijnen via de sonde:

1. Leg eerst alles klaar wat u nodig hebt:
 - spuitje van 2.5 ml
 - spuitje van 10 ml
 - spuitje voor het medicijn
 - voorgeschreven medicijn(en)
 - water voor het doorspoelen
 - pH-strips

2. Was uw handen goed met water en zeep, om zo schoon mogelijk te werken.
3. Als het medicijn niet vloeibaar is, los het dan op wanneer dit is toegestaan. Dit doet u door het medicijn te vermalen tussen bijvoorbeeld twee lepels en met lauw water te mengen.
4. Trek het vloeibare, of het in water opgeloste, medicijn op in een spuit.
5. Controleer de sonde voor elke voeding op zicht of deze nog juist zit. U kunt dit controleren door naar de pleister te kijken en te bepalen of deze nog goed vastzit. Ook kijkt u of de sonde nog op de juiste diepte zit, dit kunt u zien m.b.v. de centimeter verdeling op de sonde. U kunt ook wat maaginhoud optrekken. Wanneer u een melkachtige substantie terug krijgt is dit goed. Wanneer u twijfelt, kunt u een pH meting doen. U trekt daarvoor enkele druppels maaginhoud op en druppelt deze op een pH-strip. Bij een pH-waarde onder de 5,5 kan worden aangenomen dat de sonde goed ligt. Hierna kan gestart worden met toedienen van sondevoeding. Bij een pH hoger dan 5,5 de controle na 30 min opnieuw uitvoeren. Wanneer de pH dan nog boven de 5,5 is geeft u geen voeding en kunt u contact op nemen met de verpleegkundige van de thuiszorg.
6. Spuit de sonde door met 1.5 ml water.
7. Zet de spuit met medicijnen op de sonde en spuit de medicatie in. Krijgt uw kind meerdere medicijnen, dan spoelt u tussendoor steeds met 1.5 ml water schoon.
8. Spoel na het geven van de medicijnen de sonde goed schoon met 1.5 ml water.
9. Sluit de sonde af met het afsluitdopje.
10. Maak de spullen na afloop goed schoon.

Eten en drinken naast de sondevoeding

De arts of de diëtist bespreekt met u en uw kind of uw kind naast de sondevoeding ook andere dingen mag eten of drinken. Dit is afhankelijk van de reden waarom uw kind sondevoeding krijgt. Geef uw kind eerst het 'gewone' eten of drinken, en dan pas de sondevoeding. Zo heeft uw kind het meeste

honger- en/of dorstgevoel en zal het eten en drinken beter gaan.

Mogelijke problemen

De sonde is verstopt

De sonde kan verstopt raken door:

- Het niet regelmatig doorspuiten van de sonde.
- Het niet goed doorspuiten van de sonde voor en na het toedienen van medicijnen.
- Te lange blootstelling aan de zon. Hierdoor kan de sonde uitdrogen en hard worden, waardoor sneller verstoppingen ontstaan.

Als de sonde verstopt is, probeer hem dan door te spuiten met water of met koolzuurhoudend water. Het koolzuur lost de resten in de sonde soms beter op dan gewoon water. U mag een klein beetje druk gebruiken bij het doorspuiten, neem hiervoor een 2.5 ml spuit.

De voeding loopt niet door

Soms wordt de sonde dichtgedrukt doordat uw kind in een bepaalde houding zit of ligt. Geef uw kind een andere houding. Is het probleem nog niet opgelost? Dan zit de sonde verstopt, zie hiervoor.

De sonde is verschoven

Komt een stukje van de sonde uit de neus, dan kunt u hem gewoon terugschuiven. Controleer hierna wel of de sonde weer in de maag zit, zie 'instructie voor het geven van sondevoeding', stap 4. Als de sonde helemaal uit de neus komt, breng hem dan opnieuw in als u dit zelf geleerd hebt. Neem anders contact op met de huisarts of de verpleegkundige van Zorgnet om de sonde weer in te laten brengen.

Uitgebraakte sonde

Als uw kind de sonde uitbraakt, komt deze er via de mond uit. U moet meteen ophouden met voeden en de sonde langzaam via het neusje uittrekken. Zet het dopje eerst terug op de sonde, anders kan er voeding in de longen komen.

Mogelijke complicaties

Irritatie van het neusslijmvlies

Soms zit de sonde te strak, of zit hij te lang op één plaats vastgeplakt. Het neusslijmvlies raakt dan geïrriteerd. Haal de sonde weg en breng hem opnieuw in het andere neusgatje in. Let bij het vastplakken goed op, dat de sonde niet te strak tegen het neusgat van uw kind aandrukt.

Misselijkheid en overgeven

Sommige kinderen worden misselijk of moeten overgeven. Dit kan een of meer oorzaken hebben:

- De voeding loopt te snel in.
- Het is te veel voeding per portie.
- De voeding is te zwaar voor uw kind.
- De voeding is te koud.
- De maag van uw kind raakt niet snel genoeg leeg.
- De sonde ligt verkeerd.
- De medicijnen die uw kind krijgt, veroorzaken misselijkheid.
- Uw handen of de spullen zijn niet schoon genoeg waardoor uw kind bacteriën heeft binnengekregen.
- Uw kind heeft een infectie.

Als uw kind misselijk wordt of overgeeft, stopt u meteen met het toedienen van de sondevoeding. Ga na wat de oorzaak is en verhelp deze als u kunt. Laat uw kind kalmeren en ga dan pas verder. Geeft dit geen verbetering dan is het goed om de huisarts te raadplegen.

Diarree

Mogelijke oorzaken van diarree zijn:

- De voeding loopt te snel in.
- Het is te veel voeding per portie.
- De voeding is te zwaar voor uw kind.
- De voeding is te koud.
- De sonde ligt te diep.
- Uw kind is besmet met bacteriën.
- De voeding is verkeerd samengesteld.
- Het maagdarmkanaal van uw kind functioneert niet goed.
- De medicijnen die uw kind krijgt, veroorzaken diarree.

Verhelp de oorzaken als u kunt. Houdt de diarree aan, overleg dan met uw huisarts wat u het beste kunt doen.

Pijnlijke mond

Kinderen die alleen via de sonde voedsel krijgen, maken niet genoeg speeksel aan. Hierdoor kunnen er irritaties, ontstekingen en soms zelfs infecties van het mondslijmvlies ontstaan. Een infectie die bij zuigelingen veel voorkomt is spruw. U herkent dit aan de kleine witte vlekjes op het tandvlees of aan de binnenkant van de wang. Het ziet eruit als melk, maar als u erover wrijft blijft het zitten. Raadpleeg de huisarts als u denkt dat uw kind spruw heeft. Ook als uw kind last blijft houden van een pijnlijke mond, neemt u contact op met uw huisarts. Zie voor de verzorging van de mond het kopje 'Verzorging: mondverzorging'

Verslikken in de voeding

Als de sonde van plaats verandert of als uw kind moet overgeven tijdens de voeding, kan uw kind zich verslikken. Er bestaat dan kans dat de voeding in de luchtpijp of de longen terecht komt. In dat geval kan uw kind gaan hoesten, moeilijk ademen, benauwd worden of blauw aanlopen. Als dit gebeurt, stop dat direct met het toedienen van de sondevoeding. Neem meteen contact op met uw huisarts als uw kind zich in de voeding heeft verslikt.

Belangrijke telefoonnummers

Huisarts, dr.
Telefoonnummer.

Overige gegevens:

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Tot slot

Voor informatie over het ziekenhuis kunt u terecht op onze internetsite: www.ghz.nl. Ook kunt u dagelijks bellen naar het algemene informatienummer (0182) 50 50 50.

Hebt u na ontslag vragen naar aanleiding van de informatie in deze folder, dan kunt u bellen naar de Kinderthuiszorg, telefoonnummer (088) 020 07 00.

colofon

uitgave : Groene Hart Ziekenhuis, Gouda
productie : Marketing & Communicatie
oktober 2019
08.04.055